

Nowe stanowiska pszczoły samotnicy *Xylocopa violacea*
(LINNAEUS, 1758) (Hymenoptera: Apiformes) w Polsce

New localities of solitary bee *Xylocopa violacea* (LINNAEUS, 1758)
(Hymenoptera: Apiformes) in Poland

Józef BANASZAK¹, Łukasz MIELCZAREK², Cezary NOWAK³

¹Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Instytut Biologii Środowiska, al. Ossolińskich 12,
85-093 Bydgoszcz

²Osiedle Broniewskiego 22/5, 29-100 Włoszczowa

³ul. Południowa 14, 29-100 Włoszczowa

ABSTRACT: Information about a new Polish locality of a very rare bee species, *Xylocopa violacea* (L.) is given.

KEY WORDS: Hymenoptera, Apiformes, *Xylocopa violacea*, records, Poland.

Po odnalezieniu w ostatnich latach obu niezwykle rzadkich w Polsce przedstawicieli rodzaju zadrzechnia (*Xylocopa* LATR.) – *X. violacea* (L.) i *X. valga* GERSTAECKER, 1872 (BANASZAK, PIOTROWSKI 2005; BANASZAK, SOŁTYK 2005), w roku 2007 udało się zaobserwować zadrzechnię fioletową *Xylocopa violacea* na kolejnych dwu stanowiskach. Należy w tym miejscu podkreślić, że ten śródziemnomorski gatunek notowany był w Polsce na kilku stanowiskach w latach 1868–1935, po czym długo jego obecność nie była w kraju potwierdzana, w rezultacie czego został on uznany za gatunek prawdopodobnie wymarły (EX?) (BANASZAK 2004). Ponowne odnalezienie go po 75 latach zmieniło jego status zagrożenia (BANASZAK, PIOTROWSKI 2005).

Potwierdzeniem występowania *Xylocopa violacea* współcześnie w Polsce, są jego dwa nowe stanowiska z Wyżyny Małopolskiej:

- Włoszczowa (DB23), 18 VII 2007 – 1 ♀, obserwowana w ogródku przydomowym na osiedlu domków jednorodzinnych, na groszku pachnącym (*Lathyrus odoratus* L.).
- Widnica, około 10 km na północ od Miechowa, przystanek kolejowy Działówki (DA38), 4 V 2007 – 1 ♂, na murawie kserotermicznej o podłożu wapienno-lessowym. Murawa o dużym nachyleniu i wystawie południowej z wkraczającymi krzewami głogu i tarniny. Pszczoła była obserwowana na kwiatach *Salvia pratensis* L.

Należy podkreślić, że oba stanowiska wpisują się w obszar wcześniejszego rozsiedlenia *Xylocopa violacea* w Polsce, obejmujący łącznie z współczesnym poleskim stanowiskiem południe kraju, tj. Dolny i Górny Śląsk, okolice Krakowa i Kazimierza nad Wisłą (BANASZAK 1979). Zdaniem WARNCKE'go (1976) gatunek ten w Europie dochodzi do 52° szerokości południowej.

Nowe stanowiska dowodzą, że w ostatnich latach w Polsce odradza się populacja *Xylocopa violacea*. Być może ma to jakiś związek z tendencjami klimatu do ocieplania się w ostatniej dekadzie.

SUMMARY

Xylocopa violacea (LINNAEUS, 1758), an extremely rare species in Poland, has been recorded recently in Małopolska Upland (SE Poland).

PIŚMIENNICTWO

- BANASZAK J. 1979: Materiały do znajomości pszczół (Hymenoptera, Apoidea) fauny Polski, II. Bad. fizjogr. Pol. zach., Ser. 6 – Zool., **32**: 59-68.
- BANASZAK J. 2004: *Xylocopa violacea* (LINNAEUS, 1758) – zadrzechnia filetowa. [W:] GŁOWACIŃSKI Z., NOWACKI J. (red.): Polska Czerwona Księga Zwierząt – Bezkręgowce. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków: 221-222.
- BANASZAK J., PIOTROWSKI W. 2005: Dwa bardzo rzadkie gatunki pszczół w Polsce: *Xylocopa valga* GERSTACKER i *Xylocopa violacea* (L.) w Poleskim Parku Narodowym. Wiad. entomol., **24** (2): 77-80.
- BANASZAK J., SOŁTYK D. 2005: Rzadki gatunek pszczoły samotnicy *Xylocopa valga* GERSTACKER, 1872 w Ojcowskim Parku Narodowym (Hymenoptera: Apoidea). Przegl. zool., **49** (3-4): 141-143.
- WARNCKE K. 1976: Beitrag zur Bienenfauna des Iran. Die Gattung *Xylocopa* LATR. Ball Mus. Civ. Venezia, **28**: 85-92.